

JAROSLAV LOPOUR / 31. 3. 2016

Jana Rybářová

Byla jednou z nejvýraznějších hereček své generace. Ačkoliv hrála během pouhých tří let v šesti celovečerních snímcích a v jedné školní etudě, svým křehkým herectvím a éteričností se především v lyrických snímcích režiséra Václava Kršky natrvalo zapsala do českého filmu 50. let.

Jana Rybářová se narodila 31. března 1936 v Praze do rodiny elektroinženýra jako mladší ze dvou dětí. Už od dětství ve Střešovicích tíhla k umění, v němž byla podporována matkou. Soukromě studovala hru na klavír a od deseti let se věnovala baletu v přípravce při Smetanově divadle. Sice po páté třídě obecné školy přešla na francouzské gymnázium, ale poúnorová školská reforma ji donutila vrátit se zpět na základní školu. Tu navštěvovala na pražském Pohořelci, kde si poprvé vyzkoušela herectví v dramatickém kroužku.

Zde ji činohra zaujala natolik, že se rozhodla pro její studium. Na dramatické oddělení přijímali až od osmnácti let, proto jako patnáctiletá nastoupila do tanečního oddělení, které absolvovala v roce 1955. Nastoupila do Realistického divadla Zdeňka Nejedlého, kde se během dvou let až do své smrti stihla představit v osmi hrách (například *Zapadlí vlastenci*, *Křídla*, *Zdravý nemocný* nebo *Bouřlivý rok*). Na jevišti, před filmovou a televizní kamerou i před rozhlasovým mikrofonom byla Jana Rybářová bezprostřední představitelkou mladých, čistých, půvabných a křehkých dívek. Dívek notně senzitivních, emocionálních a éterických.

Ještě jako konzervatoristka třetího ročníku byla pro svůj jemný dívčí vzhled s hlubokýma hnědýma očima vybrána režisérem Václavem Krškou do jedné z hlavních rolí lyrického snímku *Stříbrný vítr* (1954) podle románu Fráni Šrámka. Ztělesnila zde „posedlou“ Aničku Karasovou, do níž se zamiluje student Jan Ratkin (Eduard Cupák). Anička si s mladíkem pouze koketně zahrává, na pár okamžiků v ní však vzplanou něžné city. Nakonec jako spořádaná dívka z dobré rodiny dává přednost dobře

zajištěnému postaršímu lékárníkovi (Valentin Knor). Ač v technice projevu bylo možno upozorovat hereččino začátečnictvím, diváky její krása a přirozenost okouzila.

Ač byl *Stříbrný vítr* natočen v roce 1954, do kin se z politických důvodů dostal až v listopadu roku 1956. Dříve mohli návštěvníci kin Janu Rybářovou zhlédnout ve dvou menších postavách, opět pod režijním vedením Václava Kršky. Nejprve to byla mírně přepjatá mladá spisovatelka Eliška Krásnohorská v životopisném snímku o Bedřichu Smetanovi (Karel Höger) *Z mého života* (1955) a podruhé schovanka Dalibora z Kozojed (Karel Fiala) Jitka ve zfilmované Smetanově opeře *Dalibor* (1956). Pěvecký part za herečku nazpívala operní pěvkyně Libuše Domanínská.

V roce 1956 natočil Václav Krška v československo-bulharské koprodukcii a v bulharských exteriérech dvě exotické pohádky. V první s názvem *Labakan* (1956) podle pohádky Wilhelma Hauffa vytvořila Jana Rybářová postavu temperamentní květinářky Fatmy, která miluje titulního hrdinu, lenivého krejčovského tovaryše Labakana (Eduard Cupák). Ve druhé, v *Legendě o lásce* podle divadelní hry Nazima Hikmeta, jako krásná Širín deset let věrně čeká na svoji lásku, malíře Ferchada (Apostol Karamitev). Režisér Krška natočil k tomuto snímku se stejným štábem a se stejným obsazením menších rolí i bulharskou verzi, kde roli princezny Širín místo Rybářové sehrála Emilija Radeva.

Doposud herečku ve filmu režíroval Václav Krška. Po jeho pěti snímcích si Janu Rybářovou vybral režisér Otakar Vávra a ve třetí části jeho monumentální husitské trilogie s názvem *Proti všem* (1956) se vtělila do novicky Marty rozené Jany, z níž se během příběhu díky lásce k jezdcovi Ondřeji z Hvozdna (Petr Haničinec) stane stoupenkyní husitů. Filmy *Labakan*, *Legenda o lásce* a *Proti všem* byly uvedeny až několik měsíců po hereččině smrti. K doplnění filmografie Jany Rybářové musíme ještě připomenout etudu Studia FAMU *V ulici je starý krám* (1955) režiséra Jana Valáška, ve které po boku Evy Očenášové, Štěpánky Haničincové a Rudolfa Jelínka sehrála studentku Janu.

Nečekaný nával popularity a složitý vztah s operním pěvcem Přemyslem Kočím Jana Rybářová nakonec vyřešila 12. února 1957 v Praze sebevraždou svítiplynem. Pohřbena byla mezi významné osobnosti na Vyšehradském hřbitově. Její nenadálá smrt krátce před pouhými jednadvacátými narozeninami otřásla tehdejší společností. Básník

Jaroslav Seifert jí dokonce ve sbírce *Koncert na ostrově* (1965) posmrtně věnoval báseň *Mladičká Jana Rybářová*.

Podle vzpomínek režiséra Jiřího Weisse se Jana Rybářová účastnila kamerových zkoušek na hlavní roli schovanky Jany v jeho psychologickém snímku podle románu Jarmily Glazarové *Vlčí jáma* (1957). Weiss se rozmýšlel mezi ní a Janou Brejchovou. Ve chvíli, kdy vybral Rybářovou a chtěl jí své rozhodnutí oznámit, byla herečka již několik hodin mrtva. Stejně tak si nezahrála ani ve filmu Jána Kadára a Elmara Klose. Ještě předtím byla uvažována i do role princezny Dišperandy, kterou nakonec v pohádce Josefa Macha *Hrátky s čertem* (1956) podle divadelní hry Jana Drdy obsadila Alena Vránová.

Její osudy zaznamenal režisér Marek Bouda v dokumentu *Nelze umírat štěstím* (2000) z televizního cyklu *Nevyjasněná úmrtí*. Jana Rybářová spolu se Zorkou Janů, Jarmilou Horákovou, Soňou Danielovou, Libuší Zemkovou, Evou Čerovskou a Zuzanou Ondrouchovou zůstala pro českou kinematografii předčasně zemřelou talentovanou a nadějnou herečkou, jejíž filmové postavy mladých dívek plných života na filmovém plátně nikdy nezestárly.